

anticonceptie.nl

VOOR EN NA DE BEVALLING

Je wilt het beste voor je kindje, maar hoe zit het met je anticonceptie?
Wanneer kun je weer starten? Kun je anticonceptie gebruiken tijdens het
geven van borstvoeding? Wat is handig als je nog een kindje wilt?
Of als je gezin nu compleet is? Je leest er in deze brochure alles over.

Postbus 581 | 2003 PC Haarlem | www.msd.nl

KIJK, DIT IS MIJN BABY!

Je bent de trotse moeder van een zoon of dochter. Geweldig, maar erg druk. In het begin heb je natuurlijk alleen oog voor je baby, maar al snel vraag je je af wanneer je weer aan anticonceptie kunt beginnen. Dan moet je jezelf eerst enkele vragen stellen. Geef je borstvoeding? Hoe snel wil je een volgend kindje? Is je gezin nu compleet?

Anticonceptie gebruik je misschien nog wel een aantal jaren. Daarnaast is niet iedere anticonceptiemethode geschikt als je borstvoeding geeft. Deze brochure helpt je bij het maken van de keuze die het beste bij jou past.

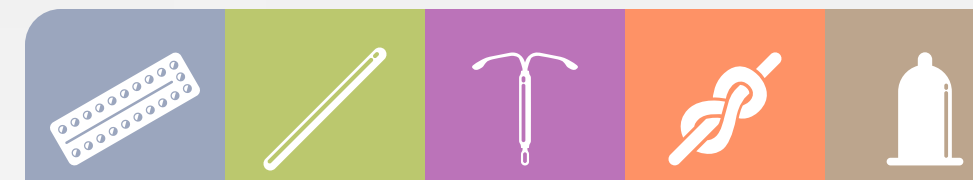

WELKE METHODE PAST BIJ JOU?

Geen vrouw is hetzelfde. En ook de omstandigheden na de bevalling kunnen voor iedereen weer anders zijn. Geef je borstvoeding? Dan is een methode zonder oestrogeen voor jou de beste optie. Geef je geen borstvoeding, maar wil je een andere vorm van anticonceptie dan de dagelijkse pil? Dan kan bijvoorbeeld een pleister of ring een geschikt alternatief zijn voor jou. Wil je enkele jaren niet meer hoeven denken aan je anticonceptie? Dan kan het anticonceptiestaaftje of een spiraal een passende methode zijn. En zo kunnen we nog wel even doorgaan...

Kortom, iedere vrouw heeft haar eigen specifieke situatie en individuele wensen. Om die reden zijn er ook een heleboel verschillende anticonceptiemiddelen beschikbaar en is het belangrijk om je daarin te verdiepen.

In deze folder wordt eerst het verschil uitgelegd tussen zogenaamde 'combinatiemethoden' en 'methoden zonder oestrogeen'. Als je weet of je voor een combinatiemethode of een methode zonder oestrogeen kiest, kun je je verdiepen in de individuele anticonceptiemiddelen om te komen tot de anticonceptie die het beste bij jou past. Vervolgens kun je dit bespreken met je huisarts/voorschrijver.

ALS JE GEEN BORSTVOEDING GEEFT

03

COMBINATIE- METHODEN

Een combinatiemethode bevat twee hormonen: 'oestrogeen' en 'progestageen'. De beschikbare combinatiemethoden zijn de combinatiepil, de anticonceptiepleister en de anticonceptiering. Twee belangrijke kenmerken van een combinatiemethode zijn dat je over het algemeen een regelmatig menstruatiepatroon kunt verwachten en dat je je menstruatie (stopweek) kunt overslaan, uitstellen of verschuiven. Combinatiemethoden zijn er in diverse doseringen en met verschillende soorten hormonen. De meeste combinatiemethoden bevatten een synthetisch hormoon, maar er zijn ook methoden met lichaamseigen hormoon. Deze laatste zijn alleen in de vorm van een pil verkrijgbaar.

Een combinatiemethode wordt in enkele situaties afgeraden, bijvoorbeeld als je borstvoeding geeft, oestrogeen-intolerant bent, trombose hebt (gehad) of als je migraine met aura hebt. Je kunt in zo'n geval een methode zonder oestrogeen overwegen. Op pagina 6 wordt uitleg gegeven over methoden zonder oestrogeen.

De volgende tabel bevat een overzicht met antwoorden op relevante vragen voor de keuze van een anticonceptiemethode.

	COMBINATIEPIL	ANTICONCEPTIE- PLEISTER	ANTICONCEPTIE- RING
GESCHIKT BIJ BORSTVOEDING?	NEE	NEE	NEE
HOE VAAK GEBRUIKEN?	21 TOT 28 KEER PER 4 WEKEN	3 KEER PER 4 WEKEN	1 KEER PER 4 WEKEN
WIE, WAT EN WAAR GEBRUIKEN?	JIJZELF, PIL OM TE SLIKKEN	JIJZELF, PLEISTER OP JE HUID	JIJZELF, RING IN JE VAGINA
KAN IK MIJN MENSTRUATIE OVERSLAAN OF UITSTELLEN?	JA	JA	JA
KAN IK NA STOPPEN SNEL WEER VRUCHTBAAR ZIJN?	JA	JA	JA
MEER INFORMATIE	PAGINA 5	PAGINA 7	PAGINA 8

GESCHIKT BIJ BORST- VOEDING

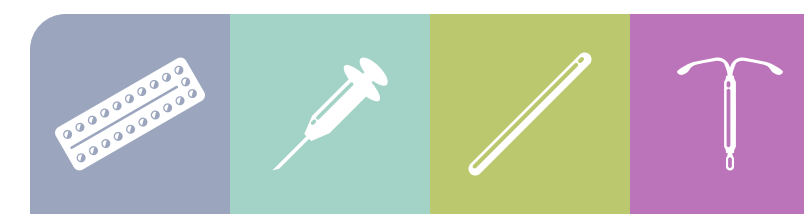
04

METHODEN ZONDER OESTROGEEN

Zoals de naam al zegt, bevat een methode zonder oestrogeen geen oestrogeen. Wel bevatten deze methoden het hormoon 'progestageen'. In Nederland zijn twee pillen zonder oestrogeen beschikbaar. Andere methoden zonder oestrogeen zijn de prikpil, het anticonceptiestaaftje en het hormoonspiraal. Als je een methode wilt die langer dan één maand werkzaam is, heb je altijd de keuze uit één van deze drie methoden of een hormoonvrije methode (koperspiraal of sterilisatie).

Een methode zonder oestrogeen kan een uitkomst zijn voor vrouwen die borstvoeding geven of vrouwen met bijwerkingen gerelateerd aan oestrogeen. Belangrijk om te weten is dat een methode zonder oestrogeen geen stopweek heeft. Dit betekent dat je zelf geen invloed kunt uitoefenen op de timing van je menstruatie omdat je deze niet kunt overslaan, verschuiven of uitstellen. Bovendien is het goed om te weten dat bij gebruik van een methode zonder oestrogeen je menstruatie kan veranderen of zelfs helemaal kan wegblijven. Sommige vrouwen vinden dat prettig, terwijl andere liever zoveel mogelijk zelf kunnen bepalen wanneer ze wel of niet ongesteld worden.

	PIL ZONDER OESTROGEEN	PRIKPIL	ANTICONCEPTIE-STAATJE	HORMOON-SPIRAAL
GESCHIKT BIJ BORSTVOEDING?	JA	JA	JA	JA
HOE VAAK GEBRUIKEN?	28 KEER PER 4 WEKEN	1 KEER PER 3 MAANDEN	1 KEER PER 3 JAAR	1 KEER PER 5 JAAR
WIE, WAT EN WAAR GEBRUIKEN?	JIJZELF, PIL OM TE SLIKKEN	DE ARTS, INJECTIE ONDERHUIDS OF IN SPIER	DE ARTS, STAATJE IN JE ARM	DE ARTS, SPIRAAL IN JE BAARMOEDER
KAN IK MIJN MENSTRUATIE OVERSLAAN OF UITSTELLEN?	NEE	NEE	NEE	NEE
KAN IK NA STOPPEN WEER SNEL VRUCHTBAAR ZIJN?	JA	DUURT GEMIDDELD 5-6 MAANDEN	JA	JA
MEER INFORMATIE	PAGINA 6	PAGINA 9	PAGINA 10	PAGINA 11

DAGELIJKSE ANTI-CONCEPTIE

Het is goed om je bewust te zijn van het feit dat er verschillende hormonen beschikbaar zijn. Met je arts kun je overleggen welk type hormonen het beste bij jou past. De combinatiepil moet je elke dag op ongeveer hetzelfde tijdstip innemen, in de volgorde die op de strip staat aangegeven. De beschikbare strips variëren, afhankelijk van het merk combinatiepil, van 21 tot 28 pillen per strip of 91 pillen in een mapje. Bij correct gebruik is de combinatiepil een betrouwbaar anticonceptiemiddel.

Er bestaan drie verschillende soorten combinatiepillen: één fase, drie fasen en vier fasen pillen. Dit heeft te maken met de samenstelling van de hormonen. Het doel hiervan is de normale menstruatiecyclus van de vrouw zo goed mogelijk nabootsen.

De betrouwbaarheid van de pil neemt sterk af als je deze vergeet. Neem dit mee in je overweging, want er bestaan ook niet-dagelijkse anticonceptiemethoden. Om de kans op het vergeten van de pil zo klein mogelijk te maken, kan het helpen om een vast tijdstip aan te houden voor het slikken van de pil. Belangrijk om te weten is dat je snel weer vruchtbaar kunt zijn nadat je stopt met het gebruik van de combinatiepil.

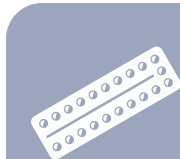
Wanneer mag ik na de bevalling beginnen met een combinatiepil?

De combinatiepil wordt in het algemeen niet aangeraden zolang je borstvoeding geeft. Geef je geen borstvoeding, dan kun je met de pil starten tussen de 21^e en 28^e dag na de bevalling. Als je later start, wordt geadviseerd om de eerste 7 dagen aanvullend een condoom te gebruiken. Wanneer je in de tussentijd al gemeenschap hebt gehad, moet een nieuwe zwangerschap worden uitgesloten voordat je kunt starten met de combinatiepil. Of je moet wachten op de eerste menstruatie.

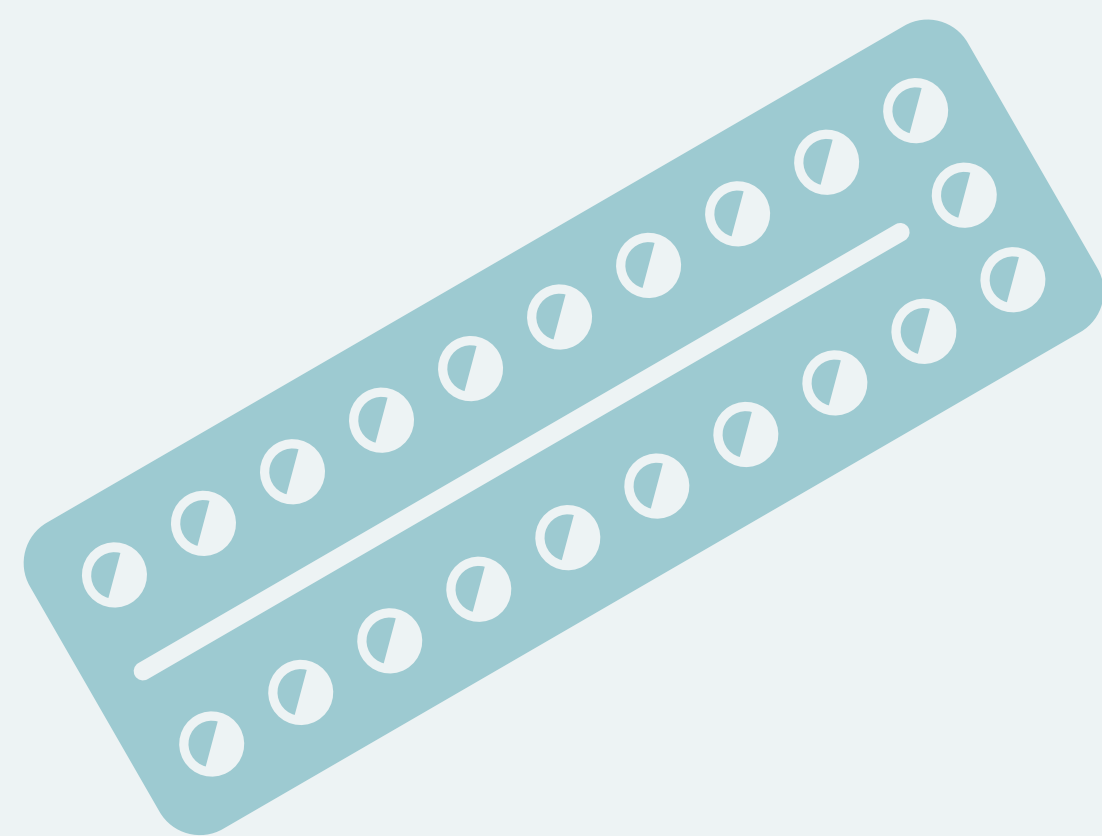
DE COMBINATIEPIL

Een combinatiepil bevat twee hormonen: een oestrogeen en een progestageen. Er zijn veel verschillen in doseringen en in soorten hormonen. Voor het oestrogeen heb je de keuze uit een synthetische of lichaamseigen stof in de pil. De meeste combinatiepillen bevatten een synthetisch oestrogeen genaamd 'ethinylestradiol'. Het progestageen in de meeste pillen is afgeleid van het mannelijk hormoon genaamd testosteron. Er bestaan ook combinatiepillen die lichaamseigen oestrogeen bevatten of worden omgezet in lichaamseigen oestrogeen.

WERKZAME STOF	BESCHIKBARE COMBINATIEPILLEN					
ETHINYLESTRADIOL/DESOGESTREL	MARVELON	MERCILON				
ETHINYLESTRADIOL/DROSPIRENON	YASMIN	YAZ	ROSAL	DAYLETTE		
ETHINYLESTRADIOL/GESTODEEN	MINULET					
ETHINYLESTRADIOL/LEVONORGESTREL	LOVETTE	MICROGYNON	STEDIRIL	TRIGYNON	TRINORDIOL	SEASONIQUE
ETHINYLESTRADIOL/NORGESTIMAAT	CILEST					
ESTRADIOL/NOMEGESTREL	ZOELY					
ESTRADIOLVALERAAT/DIENOGEST	QLAIRA					

DAGELIJKSE ANTI- CONCEPTIE

DE PIL ZONDER OESTROGEEN

De pil zonder oestrogeen, kan een optie zijn wanneer je geen oestrogenen mag gebruiken, als je last hebt van bijwerkingen die veroorzaakt worden door het oestrogeen in de combinatiepil of wanneer je borstvoeding geeft. In Nederland zijn twee pillen zonder oestrogenen beschikbaar, namelijk Cerazette¹ en Delamonie². De pil zonder oestrogeen is net zo betrouwbaar als de combinatiepil en heeft net als de meeste combinatiepillen een zogenaamde 'pil-vergeten-marge' van 12 uur. Dit betekent dat je nog steeds goed beschermd bent tegen zwangerschap als je de pil niet langer dan 12 uur te laat slikt.

Goed om te weten is dat je met deze pil geen stopweek hebt. Je slikt dus gewoon iedere dag de pil. Nadat je strip op is, start je simpelweg met de volgende strip. Dit kan handig zijn omdat je geen rekening hoeft te houden met een stopweek. Aan de andere kant kun je dus zelf geen invloed uitoefenen op de timing van je menstruatie omdat je geen stopweek kunt overslaan, verschuiven of uitstellen. Bovendien is het goed om te weten dat bij gebruik van de pil zonder oestrogeen je menstruatie kan veranderen of zelfs helemaal kan wegblijven. Sommige vrouwen vinden dat prettig, andere vrouwen willen liever zoveel mogelijk zelf kunnen bepalen wanneer ze wel of niet ongesteld worden.

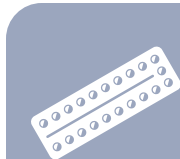
Tot slot is het belangrijk om te weten dat je snel weer vruchtbaar kunt zijn nadat je stopt met het gebruik van de pil zonder oestrogeen.

Ik ben net bevallen, wanneer kan ik starten met de pil zonder oestrogeen?

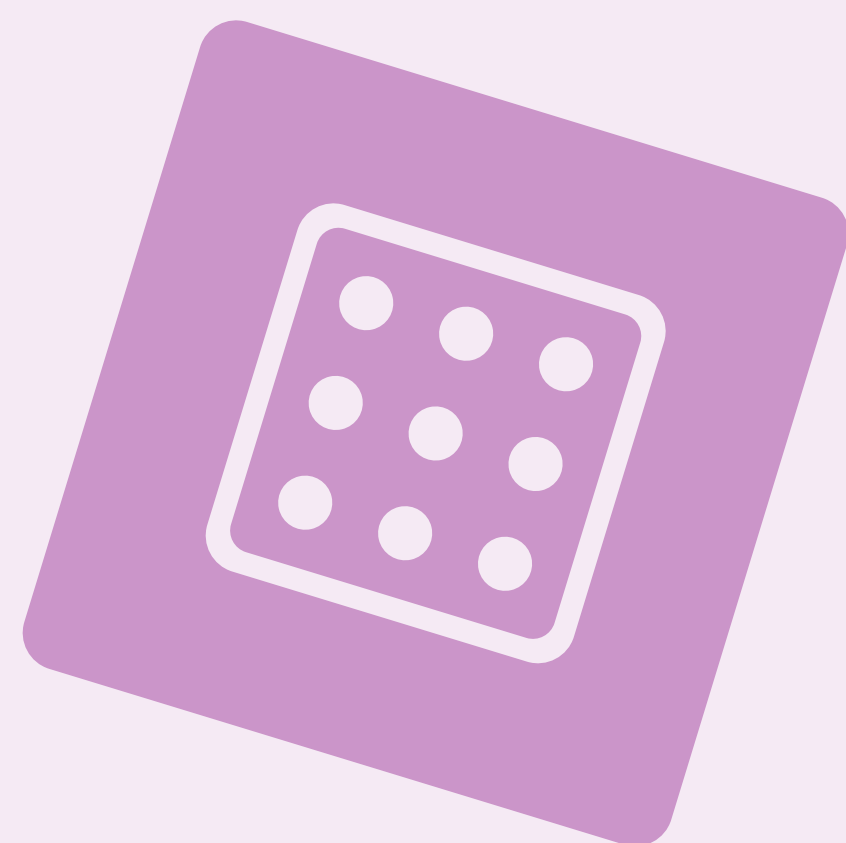
De anticonceptiepil zonder oestrogeen is geschikt wanneer je borstvoeding geeft. Deze pil heeft geen invloed op de productie of de kwaliteit van de moedermelk of op de groei en ontwikkeling van de baby. Je kunt starten met deze pil tussen de 21^e en 28^e dag na de bevalling. Dit geldt dus ook als je borstvoeding geeft. Als je later start, wordt geadviseerd om de eerste 7 dagen aanvullend een condoom te gebruiken. Wanneer je in de tussentijd al gemeenschap hebt gehad, moet een nieuwe zwangerschap worden uitgesloten voordat je kunt starten met de anticonceptiepil. Of je moet wachten op de eerste menstruatie.

1. Cerazette® (desogestrel)

2. Delamonie® (desogestrel)

WEKELIJKSE ANTI- CONCEPTIE

DE ANTICONCEPTIEPLEISTER

De anticonceptiepleister is in Nederland beschikbaar onder de naam Evra*. De anticonceptiepleister is een wekelijkse anticonceptie-methode en is net zo betrouwbaar als de pil. Net als bij de meeste pillen en de maandelijkse ring gebruik je de anticonceptiepleister 3 weken, gevolgd door een stopweek van maximaal 7 dagen. Ook met de anticonceptiepleister kun je de menstruatie (stopweek) overslaan, uitstellen of verschuiven.

Een anticonceptiepleister werkt 1 week, wat betekent dat per maandelijkse cyclus drie keer een pleister wordt geplakt op dezelfde dag van de week als de dag waarop je met je eerste pleister bent begonnen. Doordat je de anticonceptiepleister eenmaal per week aanbrengt is er minder kans om je anticonceptie te vergeten ten opzichte van een dagelijkse anticonceptiepil. De pleister dient op een schoon, droog, intact en gezond stukje huid van billen, bovenarm, buik of romp te worden geplakt. Om huidirritatie zo veel mogelijk te vermijden kun je het beste steeds een andere plaats kiezen. De pleister moet stevig aangedrukt worden tot de randen goed hechten.

De anticonceptiepleister is bestand tegen aanraking met water. Rondom de pleister mag echter geen crème, olie, lotion, poeder of make-up worden gebruikt, omdat de pleister daardoor los zou kunnen raken. Ook mag de anticonceptiepleister niet extra worden vastgeplakt met een gewone pleister of tape. Het wordt aangeraden dagelijks te kijken of de

aangebrachte pleister nog wel goed vastgehecht zit. Als je weer zwanger wilt worden, kun je de pleister simpelweg verwijderen en kun je snel weer vruchtbaar zijn.

Ik ben net bevallen, wanneer kan ik starten met de anticonceptiepleister?

Het gebruik van de anticonceptiepleister wordt in het algemeen niet aangeraden zolang je borstvoeding geeft. Geef je geen borstvoeding, dan kun je 4 weken na de bevalling starten (niet eerder) met het gebruik van de pleister. Als je later start, wordt geadviseerd om de eerste 7 dagen aanvullend een condoom te gebruiken. Wanneer je in de tussentijd al gemeenschap hebt gehad, moet een nieuwe zwangerschap worden uitgesloten voordat je kunt starten met de anticonceptiepleister. Of je moet wachten op de eerste menstruatie.

*Evra® (norelgestromin/ethinylestradiol)

MAANDELIJKSE ANTI- CONCEPTIE

DE ANTICONCEPTIERING

De anticonceptiering is ontworpen om zelf één keer per maand in te brengen en is net zo betrouwbaar als de pil. Nuvaring¹ en Ornibel² zijn anticonceptieringen. Net als bij de meeste pillen en de wekelijkse pleister gebruik je de anticonceptiering 3 weken, gevolgd door een stopweek van maximaal 7 dagen. Ook met de anticonceptiering kun je de menstruatie (stopweek) overslaan, uitstellen of verschuiven.

Doordat de anticonceptiering eenmaal per maand moet worden ingebracht, vergeet je je anticonceptie minder snel dan de dagelijkse anticonceptiepil. Je plaatst de ring zelf in je vagina. Via je vagina worden de werkzame stoffen gelijkmatig in je bloed opgenomen.

Het inbrengen van de ring is vergelijkbaar met het inbrengen van een tampon. Eenmaal geplaatst, vormt de ring zich volgens de contouren van de vaginale wand. De ring is gemaakt van zacht, flexibel materiaal. Het ontwerp van de ring zorgt ervoor dat de ring niet kan uitvallen en dat je de ring niet zult voelen. En als je weer zwanger wilt worden, kun je de ring simpelweg verwijderen en kun je snel weer vruchtbaar zijn.

Ik ben net bevallen, wanneer kan ik starten met de anticonceptiering?

Het gebruik van de anticonceptiering wordt in het algemeen niet aangeraden zolang je borstvoeding geeft. Geef je geen borstvoeding, dan kun je starten tussen de 21^e en 28^e dag na de bevalling. Als je later start, wordt geadviseerd om de eerste 7 dagen aanvullend een condoom te gebruiken. Wanneer je in de tussentijd al gemeenschap hebt gehad, moet een nieuwe zwangerschap worden uitgesloten voordat je kunt starten met de anticonceptiering. Of je moet wachten op de eerste menstruatie.

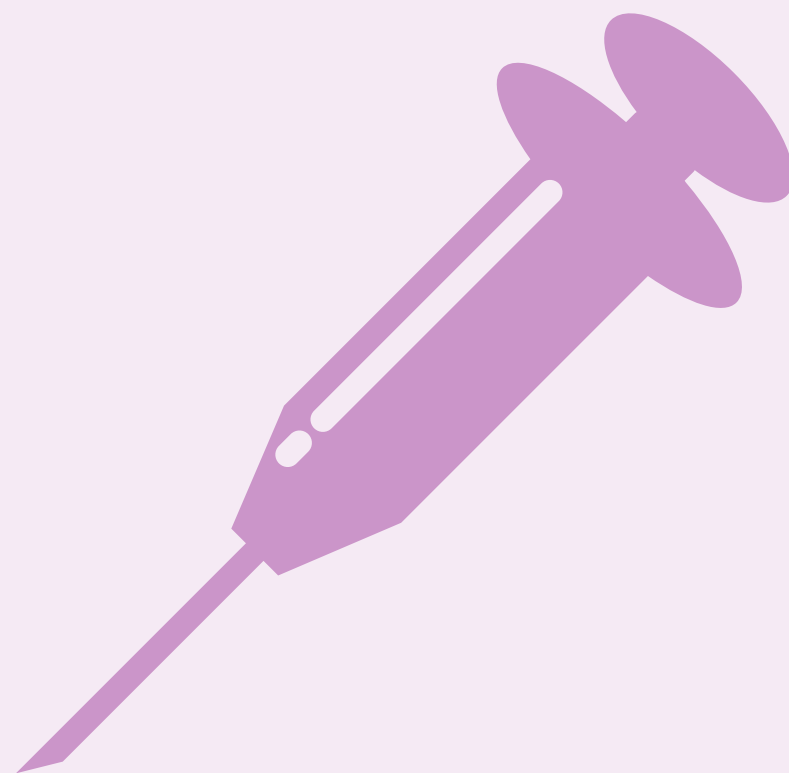
1. Nuvaring® (etonogestrel/ethinylestradiol)

2. Ornibel® (etonogestrel/ethinylestradiol)

DRIE MAANDEN ANTI- CONCEPTIE

DE PRIKPIL

De prikpil is in Nederland verkrijgbaar in twee soorten:

- een injectie in de spier, genaamd Depo-provera¹.
- een injectie onder de huid, genaamd Sayana².

De prikpil is een betrouwbare vorm van anticonceptie waarbij één injectie per 3 maanden voldoende is voor bescherming tegen zwangerschap. De injectie wordt iedere keer door je arts gegeven.

Doordat je de prikpil maar eenmaal per 3 maanden hoeft te gebruiken vergeet je je anticonceptie minder snel dan een dagelijkse anticonceptiepil. Zodra het effect van de laatste injectie is uitgewerkt, keert je normale vruchtbaarheidsniveau terug. Hoe lang dit duurt, verschilt per vrouw en wordt niet bepaald door hoe lang je de prikpil hebt gebruikt. Bij de meeste vrouwen is de prikpil vijf tot zes maanden na de laatste injectie uitgewerkt. Meer dan 80% van de vrouwen wordt zwanger binnen een jaar nadat ze gestopt zijn. Het is mogelijk om zwanger te raken in de eerste maand na het missen van een injectie. Wanneer je klachten van de prikpil hebt, moet je wachten totdat de hormonen zijn uitgewerkt. De hormonen kunnen na de injectie namelijk niet uit je lichaam verwijderd worden.

Bij gebruik van de prikpil kan verlies van botdichtheid ontstaan. Dit kan optreden bij vrouwen van alle leeftijden. Je arts dient daarom een inschatting te maken van de risico's en voordelen. Het botverlies neemt toe bij een langere gebruiksduur. In het algemeen herstelt het bot zich weer - in ieder geval gedeeltelijk - na het stoppen met de prikpil. Het wordt aangeraden tijdens het gebruik van de prikpil voldoende calcium en vitamine D in te nemen.

Belangrijk om te weten is dat de prikpil geen stopweek heeft. Dit betekent dat je zelf geen invloed kunt uitoefenen op de timing van je menstruatie omdat je deze niet kunt overslaan, verschuiven of uitstellen.

Bovendien is het goed om te weten dat bij gebruik van de prikpil je menstruatie kan veranderen of zelfs helemaal kan wegblijven. Vooral als je pas begint met de prikpil kunnen onregelmatige en wat langer durende bloedingen ontstaan. Als je de prikpil langer dan zes maanden blijft gebruiken, vermindert de kans op onregelmatige bloedingen en neemt de kans op het helemaal wegblijven van de menstruatie toe. Het verloop van je menstruatiepatroon heeft overigens geen effect op de betrouwbaarheid van de prikpil.

Ik ben net bevallen, wanneer kan ik starten met de prikpil?

De prikpil is geschikt wanneer je borstvoeding geeft. Deze vorm van anticonceptie heeft namelijk geen invloed op de productie of de kwaliteit van de moedermelk of op de groei en ontwikkeling van de baby. Aangeraden wordt om niet eerder met de prikpil te starten dan 6 weken na de bevalling. De baby is dan namelijk meer ontwikkeld. Geef je geen borstvoeding, dan hangt het advies af van het merk prikpil dat je gebruikt. Bij Sayana wordt geadviseerd om te starten binnen 5 dagen na de bevalling. Bij Depo-provera wordt geadviseerd om te starten binnen 18 dagen na de bevalling. Indien je direct na een bevalling met de prikpil start, kun je verlengde en hevige bloedingen hebben.

1. Depo-provera® (medroxyprogesteronacetaat)

2. Sayana® (medroxyprogesteronacetaat)

DRIE JAAR ANTI- CONCEPTIE

HET ANTICONCEPTIESTAAFJE

Het anticonceptiestaaftje, genaamd Implanon NXT*, biedt 3 jaar bescherming tegen zwangerschap. Dit is een betrouwbare anticonceptiemethode waarbij je voor meerdere jaren niet meer aan je anticonceptie hoeft te denken. Het staaftje zit onzichtbaar in je bovenarm en is zo ontworpen dat dit continu een hormoon dosis afgeeft aan je lichaam.

Het inbrengen van het staaftje gebeurt door een arts of verloskundige en is een korte, eenvoudige handeling. Na een plaatselijke verdoving wordt het staaftje net onder de huid van je bovenarm ingebracht met behulp van een soort naald. Er kan zich een blauwe plek vormen op de plaats waar het staaftje is ingebracht.

Zodra je het staaftje laat verwijderen, kun je snel weer vruchtbaar zijn. Ook het verwijderen gebeurt door je arts of verloskundige. Als je dat wilt, kan er meteen een nieuw staaftje worden ingebracht voor de volgende 3 jaar. Een nieuw staaftje kan op dezelfde plek worden ingebracht als waar het vorige staaftje zat.

Belangrijk om te weten is dat het anticonceptiestaaftje geen stopweek heeft. Dit betekent dat je zelf geen invloed kunt uitoefenen op de timing van je menstruatie omdat je deze niet kunt overslaan, verschuiven of uitstellen. Bovendien is het goed om te weten dat bij gebruik van het anticonceptiestaaftje je menstruatie kan veranderen of zelfs helemaal kan wegblijven. 1 op de 5 vrouwen heeft helemaal geen menstruatie meer na het inbrengen van het staaftje, terwijl ook door 1 op de 5 vrouwen herhaalde en/of langdurige bloedingen worden gemeld.

Het verloop van je menstruatiepatroon heeft overigens geen effect op de betrouwbaarheid van het staaftje.

Als jouw zorgverlener het staaftje niet wil inbrengen, zou het zo kunnen zijn dat hij/zij niet is getraind. Op anticonceptie.nl vind je een overzicht van experts die bereid zijn je te helpen als je een anticonceptiestaaftje wilt laten plaatsen of verwijderen. Je eigen zorgverlener kan een recept voor het anticonceptiestaaftje voorschrijven en je vervolgens naar één van deze experts doorverwijzen.

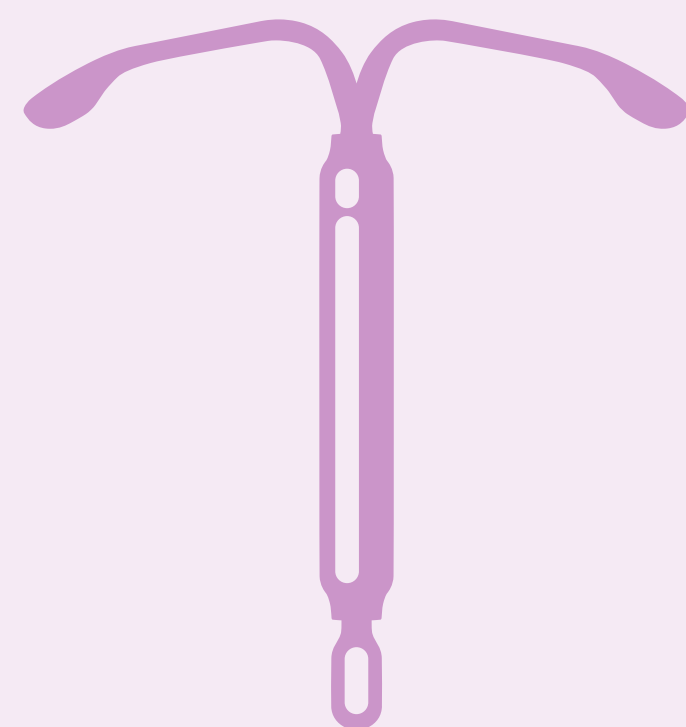
Ik ben net bevallen, wanneer kan ik starten met het anticonceptiestaaftje?

Het anticonceptiestaaftje is geschikt wanneer je borstvoeding geeft. Het staaftje heeft namelijk geen invloed op de productie of de kwaliteit van de moedermelk of op de groei en ontwikkeling van de baby. Geef je borstvoeding, dan dient het staaftje ingebracht te worden na de 4^e week na de bevalling. Je dient dan de eerste 7 dagen nog aanvullend een condoom te gebruiken. Geef je geen borstvoeding, dan dient het staaftje ingebracht te worden tussen de 21^e en 28^e dag na de bevalling. Als je later start, wordt geadviseerd om de eerste 7 dagen aanvullend een condoom te gebruiken. Wanneer je in de tussentijd al gemeenschap hebt gehad, moet een nieuwe zwangerschap worden uitgesloten voordat je kunt starten met het anticonceptiestaaftje. Of je moet wachten op de eerste menstruatie.

* Implanon NXT® (etonogestrel)

VIJF TOT TIEN JAAR ANTI- CONCEPTIE

HET SPIRAAL

Het spiraal wordt ook wel 'Intra-Uterine Device' (IUD) genoemd en betekent letterlijk 'voorwerp in de baarmoeder'.

Er zijn twee soorten spiralen:

- **Met hormoon: het hormoonspiraal.**
- **Zonder hormonen: het koperspiraal.**

Het spiraal is een betrouwbare anticonceptiemethode waarbij je voor meerdere jaren niet meer aan je anticonceptie hoeft te denken.

Het spiraal wordt door een arts of verloskundige ingebracht. Als jouw zorgverlener het spiraal niet wilt inbrengen, zou het zo kunnen zijn dat hij of zij niet is getraind. Op spiraalplaatsen.nl vind je een overzicht van experts die bereid zijn je te helpen als je een anticonceptiespiraal wilt laten plaatsen of verwijderen. Je eigen huisarts of verloskundige kan een recept voor het anticonceptiespiraal voorschrijven. Je arts of verloskundige zal voor het plaatsen van een spiraal eerst een inwendig gynaecologisch onderzoek doen om bijvoorbeeld de grootte en ligging van de baarmoeder te bepalen en om zwangerschap uit te sluiten.

Het plaatsen van het spiraal duurt enkele minuten. Het innemen van een pijnstiller een uur voor de inbrengprocedure is aan te raden. Het speculum wordt ingebracht en na het opmeten van de baarmoederlengte wordt met een aanhaaktang de baarmoeder zoveel mogelijk gestrekt. Het spiraal wordt vervolgens ingebracht.

Aan het uiteinde van het spiraal zijn twee dunne draadjes bevestigd die na het inbrengen door je arts op de juiste lengte worden afgeknipt. Het spiraal kan door middel van de draadjes eenvoudig worden verwijderd door je arts. Je kunt daarna direct weer vruchtbaar zijn.

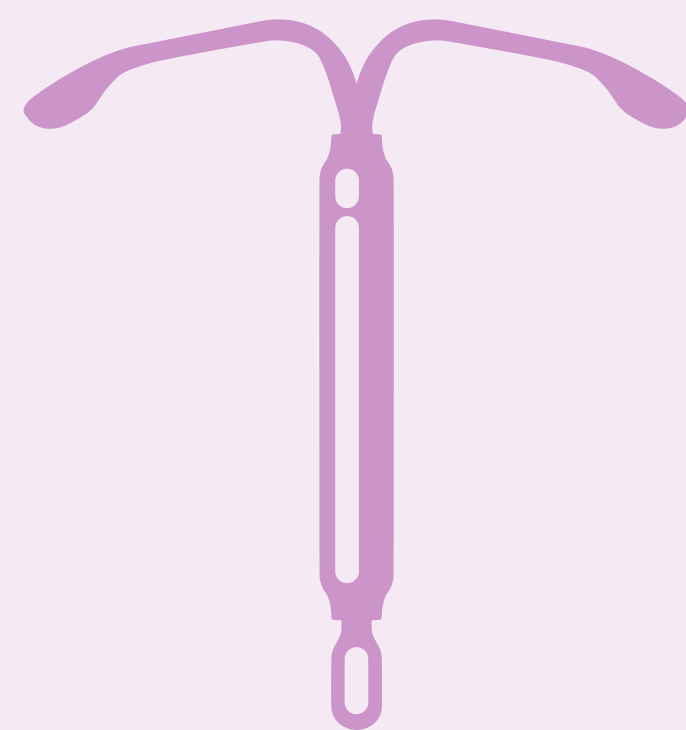
Het hormoonspiraal

Het hormoonspiraal, zoals Mirena* of Kyleena*, bevat het hormoon 'levonorgestrel' en geeft dit hormoon geleidelijk af aan je baarmoederwand. Het hormoonspiraal biedt 5 jaar bescherming tegen zwangerschap. Belangrijk om te weten is dat het hormoonspiraal geen stopweek heeft. Dit betekent dat je zelf geen invloed kunt uitoefenen op de timing van je menstruatie omdat je deze niet kunt overslaan, verschuiven of uitstellen. Bovendien is het goed om te weten dat bij gebruik van het hormoonspiraal je menstruatie kan veranderen of zelfs helemaal kan wegblijven. Bij 57% van de vrouwen ontwikkelt zich een onregelmatig menstruatiepatroon. Bij 16% van de vrouwen blijft de menstruatie helemaal weg. Het verloop van je menstruatiepatroon heeft overigens geen effect op de betrouwbaarheid van het hormoonspiraal.

* Mirena® (levonorgestrel) en Kyleena® (levonorgestrel)

VIJF TOT TIEN JAAR ANTI- CONCEPTIE

HET KOPERSPIRAAL

Het koperspiraal is een spiraal zonder hormonen dat meerdere jaren bescherming biedt tegen zwangerschap. De belangrijkste werking is dat het koper de zaadcellen van de man inactief maakt. Er vindt geen maandelijkse bevruchting plaats. Het koperspiraaltje werkt ook als 'morning-after spiraal' wanneer het geplaatst wordt binnen 5 dagen na onveilig vrijen. Zo kan een eventueel bevruchte eicel zich niet innestelen in de baarmoederwand.

In Nederland zijn de volgende koperspiralen verkrijgbaar: Ballerine IUB, Flexi-T, Gynefix, Multi-safe en T-safe. Het koperspiraal T-safe is het meest gebruikte koperspiraal in Nederland en biedt 10 jaar bescherming tegen zwangerschap. Alle andere koperspiralen bieden 5 jaar bescherming tegen zwangerschap. Vlak na het inbrengen van het koperspiraal kun je pijn of kramp in je buik krijgen. Dit is gewoonlijk van korte duur.

Aangezien het koperspiraal een methode zonder hormonen is, behoud je jouw natuurlijke menstruatiepatroon. Wel kunnen de eerste menstruaties wat eerder komen dan gebruikelijk en iets pijnlijker zijn of langer duren. Na drie maanden is je menstruatiepatroon weer gelijk aan je natuurlijke menstruatiepatroon. Het verloop van je menstruatiepatroon heeft overigens geen effect op de betrouwbaarheid van het koperspiraal. Tot slot is het goed om te weten dat je ook met het koperspiraal je menstruatie niet kunt overslaan, verschuiven of uitstellen.

Ik ben net bevallen, wanneer kan ik starten met het spiraal?

Het hormoonspiraal en het koperspiraal zijn beide geschikt wanneer je borstvoeding geeft. Het gebruik van een spiraaltje heeft namelijk geen invloed op de productie of de kwaliteit van de moedermelk of op de groei en ontwikkeling van de baby. Voor zowel het koperspiraal als het hormoonspiraal geldt dat, of je nu wel of geen borstvoeding geeft, plaatsing na de bevalling moet worden uitgesteld tot de baarmoeder haar normale grote weer heeft aangenomen. De plaatsing mag niet eerder dan 6 weken na de bevalling plaatsvinden in verband met een verhoogde kans op een perforatie of uitstoting.

DEFINITIEVE ANTI- CONCEPTIE

STERILISATIE

Sterilisatie van de man of vrouw is een definitieve vorm van anticonceptie die doorgaans alleen wordt toegepast als je geen kinderen (meer) wilt. In principe ben je na sterilisatie dus blijvend onvruchtbaar.

Sterilisatie man

Bij de sterilisatie van de man, die ook wel vasectomie wordt genoemd, worden de zaadleiters doorgesneden zodat er geen zaadcellen meer doorheen kunnen. De zaadballen produceren nog steeds zaadcellen, maar deze kunnen zich niet meer mengen in het sperma en worden vanzelf door het lichaam afgebroken. De operatie vindt in het ziekenhuis plaats onder een plaatselijke verdoving. Via een sneetje van ongeveer één centimeter in de balzak maakt de arts de zaadleider los, snijdt deze door, haalt een stukje zaadleider weg en bindt de uiteinden van de zaadleiters af. Met een oplosbare hechting wordt het wondje in de balzak gehecht. Hierna zal de arts de procedure aan de andere zijde herhalen. Na ongeveer 15 minuten mag de man direct naar huis.

Sterilisatie vrouw

Bij de sterilisatie van de vrouw worden de eileiders afgesloten, zodat het sperma met zaadcellen van de man de eicel in de eierstok niet meer kan bereiken en bevruchten. Dit heeft geen invloed op de hormoonhuishouding, menstruatie, seksuele gevoelens of de overgang. Sterilisatie via de buikwand wordt ook wel 'laparoscopie' genoemd. Voor deze operatie word je onder narcose gebracht. Via een sneetje bij de navel wordt er lucht in de buikholte gepompt zodat de arts beter kan zien wat hij doet. Door een sneetje langs de rand van het schaamhaar schuift de gynaecoloog een ringetje of klemmetje over de eileiders. De eileiders kunnen dan dichtgebrand worden of geheel worden verwijderd. Zodra de eileiders zijn afgebonden, wordt de lucht weer uit de buikholte gelaten en kunnen de sneetjes worden gehecht. Na de ingreep van ongeveer 30 minuten mag je meestal dezelfde dag weer naar huis. Wel moet je nog een keer terugkomen voor het verwijderen van de hechtingen.

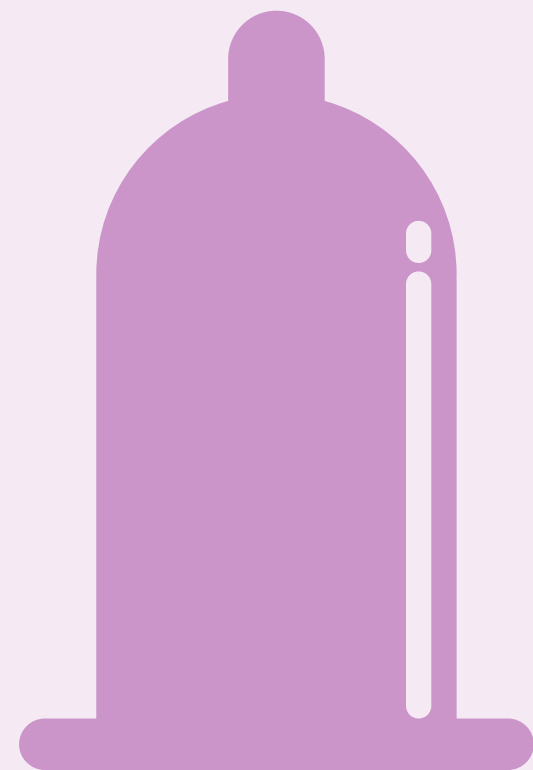
BARRIÈRE- METHODEN

BARRIÈREMETHODEN

De betrouwbaarheid van een barrièremethode is sterk afhankelijk van het juiste gebruik ervan, maar altijd lager dan de betrouwbaarheid van de hiervoor genoemde anticonceptiemiddelen.

De meest bekende barrièremethode is het condoom voor de man. Naast het condoom voor de man bestaat er ook een vrouwencondoom. Ook kan de vrouw kiezen voor een pessarium of zogenaamd 'portiokapje'. Deze barrièremethoden worden net als het condoom geplaatst voordat je geslachtsgemeenschap hebt. Meer informatie over deze methoden kun je terugvinden op anticonceptie.nl.

Om de betrouwbaarheid van een barrièremethode te verhogen, is het verstandig om tijdens het gebruik ook een zaaddodende crème of pasta te gebruiken. Belangrijk om te weten: van alle anticonceptiemethoden beschermt alleen het condoom tegen soa's.

VRAGEN?

Heb je na het lezen van deze folder nog vragen? Kijk dan op anticonceptie.nl. Daar vind je meer informatie over anticonceptie en antwoorden op veelgestelde vragen. Op deze pagina vind je veelvoorkomende bijwerkingen van de verschillende anticonceptiemethoden. Raadpleeg de betreffende pagina van de anticonceptiemethode voor uitgebreidere bijwerkingeninformatie op anticonceptie.nl. Staat jouw vraag er niet bij of begrijp je iets niet goed? Ga dan naar een zorgverlener of apotheek.

BIJWERKINGEN

Zoals bij vrijwel alle geneesmiddelen kunnen ook bij anticonceptiemiddelen bijwerkingen optreden. Lees daarom vóór gebruik altijd goed de bijsluiter van het betreffende anticonceptiemiddel. Bijwerkingen en andere bijzonderheden die bij combinatiepreparaten zoals de combinatiepil, anticonceptiering en de anticonceptiepleister vooral in de eerste maanden voorkomen zijn hoofdpijn, onregelmatig bloedverlies, gevoelige en pijnlijke borsten, misselijkheid, invloed op de stemming, gewichtstoename en verminderd seksueel verlangen. Daarnaast kent de anticonceptiering nog extra bijwerkingen, namelijk vaginitis, vaginale jeuk en (onopgemerkte) uitstoting. Extra bijwerkingen bij de anticonceptiepleister betreffen lokale huidirritatie en loslaten.

Bijwerkingen en andere bijzonderheden die bij methoden met alleen progestageen (zoals de pil met alleen progestageen, de prikpil en het anticonceptiestaaftje) vooral in de eerste maanden voorkomen, zijn als volgt: een wisselend en onvoorspelbaar bloedingspatroon, onregelmatige menstruatiecyclus of het uitblijven hiervan, bloedverlies tussen menstruaties door, hoofdpijn, acne, haaruitval, gevoelige en pijnlijke borsten, invloed op stemming, gewichtstoename (vooral bij de prikpil). Extra bijwerkingen van de prikpil zijn afname van de botdichtheid. Bij de prikpil herstelt de vruchtbaarheid zich 6 tot 12 maanden na laatste toediening.

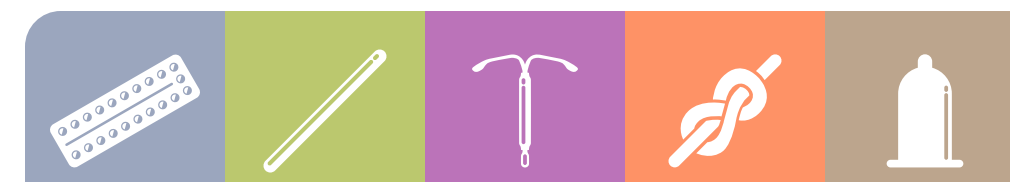
Bijwerkingen en andere bijzonderheden bij de koperspiraal betreffen heviger en langduriger menstruatie (wordt na enkele maanden vaak minder), spontane uitstoting van de spiraal (2-5%).

Bijwerkingen en andere bijzonderheden bij de hormoonspiraal betreffen dezelfde als voor de minipil. Aanvullende bijwerkingen zijn ontsteking of irritatie van de vagina of schaamlippen, vaginale afscheiding, toename kans op (vaak asymptomatische en selflimiting) ovariumcysten en spontane uitstoting van de spiraal (2-5%)

Het gebruik van een gecombineerd hormonaal anticonceptiemiddel geeft een verhoogt risico op veneuze trombo-embolie (VTE). Deze middelen bevatten een combinatie van twee soorten hormonen: een oestrogeen en een progestageen. En zijn in Nederland beschikbaar als pil, pleister of vaginale ring.

Trombose bij vrouwen die een gecombineerd hormonaal anticonceptiemiddel gebruiken komt zelden voor (5-12 gevallen per 10.000 vrouwen per jaar). Vergeleken met zwangerschap (10-30 gevallen per 10.000 vrouwen per jaar) en de periode vlak na geboorte (50-100 gevallen per 10.000 vrouwen per jaar) is het risico op trombose samenhangend met het gebruik van een gecombineerd hormonaal anticonceptiemiddel veel lager. Daarnaast hebben bepaalde risicofactoren ook een invloed op het ontstaan van een VTE en het is daarom belangrijk dat de (huis)arts op de hoogte is van uw medische geschiedenis. Over het algemeen wordt aangenomen dat de gecombineerde anticonceptiemiddelen met levonorgestrel/norgestimaat of norethisteron een kleinere kans op trombose geven dan de anticonceptiemiddelen met etonogestrel/norelgestromine/gestodeen/desogestrel of drospirenon. Het risico op trombose bij gebruik van een "progestageen-alleen" methode is waarschijnlijk lager dan bij een gecombineerd hormonaal anticonceptiemiddel.

Door de voor- en nadelen van een anticonceptiemethode vooraf goed met je zorgverlener te bespreken, kun je een weloverwogen keuze maken voor een methode die goed aansluit bij je persoonlijke voorkeur.

Op anticonceptie.nl vind je alle informatie over anticonceptie, compleet met veelgestelde vragen en antwoorden. De website geeft een overzicht van de diverse anticonceptiemethoden en kan hulp bieden bij het maken van jouw keuze. Raadpleeg voor meer informatie de betreffende patiëntenbijsluiter.

Disclaimer: Geen enkele anticonceptiemethode is 100% betrouwbaar. De betrouwbaarheid van een anticonceptiemethode hangt in sterke mate af van het juiste gebruik ervan.

Deze informatie is voor het laatst gewijzigd juli 2020

Postbus 581 | 2003 PC Haarlem | www.msd.nl

NL-NON-00731